Tweemaandelijks tijdschrift
26ste jaargang 1995/1 (151)
januari-februari

Horizon *taal*

ISSN 0772-540 X Afgiftekantoor ANTWERPEN X

Horizontaal – Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w., 26ste jaargang. Horizontaal is de voortzetting van *Esperanto Panorama*.

Redactie en administratie (België): Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, tel.: 03/234 34 00, telefax: 03/233 54 33; (Nederland): Esperanto-Centrum Nederland, Riouwstraat 172, 2585 DW Den Haag.

Abonnementen: Gewoon abonnement: 600,– fr. in België, 33,– gld. in Nederland; vijfjarig abonnement: 2400,– fr. of 132,– gld.; levenslang abonnement: 15 000,– fr. of 775,– gld.

Rekeningen: Voor België telkens t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen KB 402-5510531-55 of ASLK 001-2376527-06; voor Nederland: postgiro rek.: 3583975 t.n.v. Esperanto-Centrum Nederland, Den Haag.

Redacteurs: Guido Van Damme, Jean-Pierre VandenDaele en Paul Peeraerts.

Medewerkers: W.M.A. De Smet, R. Rotsaert, I. Lievens, I. Durwael, J. Schram, J. De Mulder, e.a.

Verantwoordelijke uitgever: Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.

Horizontaal verschijnt de eerste van elke oneven maand.

Bijvoegsels bij **Horizontaal** worden slechts toegestaan als ze keurig gedrukt zijn en in onberispelijk Nederlands of Esperanto zijn opgesteld. De kosten veroorzaakt door het bijvoegen van het drukwerk worden gefactureerd.
Teksten voor publikatie moeten op de redactie toekomen uiterlijk op de 1ste van de even maand. De redactie houdt zich het recht voor ingezonden teksten, advertenties of bijvoegsels te weigeren of aan te passen. In geval van discussie beslist het Bestuur van de Vlaamse Esperantobond.
Overname van artikels is vrij, op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een presentexemplaar aan de redactie wordt gezonden.

Lijst van adressen van alle plaatsen in Nederland en Vlaanderen waar inlichtingen over Esperanto kunnen worden ingewonnen. Voor meer gedetailleerde gegevens over de clubs verwijzen we naar de activiteitenkalender waar u inlichtingen vindt over de activiteiten die in de volgende 3 maanden zijn gepland.

Vlaamse Esperantobond/Flandra Esperanto-Ligo Frankrijklei, 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: (03) 234 34 00, Fax.: (03) 233 54 33. Elektronisch adres: 100272.1601@compuserve.com.
Vlaamse Esperanto Jongeren Vereniging/Flandra Esperanto Junulara Asocio p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: (03) 234 34 00.
Fervojistoj L. De Sutter, Frère-Orbanstraat 210, B-8400 Oostende, tel.: (059) 50 18 25.
Hoofdkantoor van de Esperanto Wereldbond/Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: (010) 436 10 44.
Esperanto Scoutsvereniging/Skolta Esperanto-Ligo (SEL) Arie Bouman, Driesdreef 8, B-9030 Gent. Tel.: (09) 227 48 41. SEL heeft groepen of leden in Diepenbeek, Gent, Halle, Oostende en Tienen.)

Bestuursleden van FEL:
Wim M.A. De Smet, (voorzitter) Hertendreef 12, 2920 Kalmthout. Tel.: (03) 666 99 49.
Johan Van Eenoo, (onderwijs) Peperstraat 72, 8000 Brugge. Tel.: (050) 34 71 92.
Roland Rotsaert, (financiën) Visspaanstraat 97, 8000 Brugge. Tel.: (050) 33 00 04.
Ingrid Lievens, (werking naar binnen) Oudebareelstraat 10, 9401 Oostakker.
Alex Humet, (werking naar buiten) Van Campenhoutstraat 4, 2600 Berchem. Tel.: (03) 239 21 69.
Ivo Durwael, (Esperantohuis) Paul Gilsonlaan 5, 2650 Edegem. Tel.: (03) 440 30 92.

Contactadressen van de groepen
AALST *La Pioniro*, Hugo Dossche, Asserendries 103, B-9300 Aalst, tel.: (053) 70 17 89.
ALKMAAR Hans ten Hagen, Middenweg 587, NL-1704 BH Heerhugowaard, tel.: (02207) 17 918.
ALMELO G.C.A.M. Dercks, Ootmarsumsestraat 47, NL-7607 AX Almelo, tel.: (0546) 819403.
AMERSFOORT W.P. Roelofs, Vosseveldlaan 16, NL-3768 GM Soest, tel.: (02155) 154 73.
AMSTERDAM (FERN-sekcio) J. Hardeveld, Ruimtevaartlaan 33, NL-1562 BA Krommenie, tel.: (075) 28 70 18.
ANTWERPEN *La Verda Stelo*, p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, tel.: (03) 234 34 00.
ARNHEM R.J.W. Poort, Sellersmaat 60, NL-6903 XM Zevenaar, tel.: (08360) 337 90.
BERINGEN G. Rombaut, Zandhoefstraat 156, B-3583 Paal, tel.: (011) 42 80 20.
BEVERWIJK *Stelrondo* N. Moerbeek-Bartels, Zwaansmeerstraat 48, NL-1946 AE Beverwijk, tel.: (02510) 310 79.
BRUGGE *Paco kaj justeco* G. Maertens, Prins Leopoldstraat 51, B-8310, St.-Kruis-Brugge, tel. (050) 35 49 35.

Beste leden,

Het is de gewoonte dat bij het begin van een nieuw jaar wensen worden uitgesproken. Zo wens ik aan de Vlaamse Esperantobond een mooie ontplooiing, weinig financiële zorgen en een waardevolle inzet voor de verspreiding van de Internationale Taal Esperanto. Aan de plaatselijke groepen wens ik geslaagde programma's en vele nieuwe gedachten. Aan alle leden wens ik veel genoegen met de contacten die men dankzij de kennis van het Esperanto wereldwijd hebben kan. Samen werken wij aan de uitwerking van een edele gedachte: de mensheid doen inzien dat een eenvoudige neutrale taal beter kan bijdragen tot onderling begrip tussen de volkeren dan de pragmatische oplossingen die men al te gemakkelijk aankleeft en verspreidt.
In dit gedachtengoed worden wij geleid door de hoop. Esperanto, zoals zijn naam het zegt, vertolkt de hoop. Wij blijven hopen dat deze taal haar rol zal kunnen spelen in de verschillende vormen van verstandhouding tussen volkeren, hoe eerder hoe liever, al weten we goed genoeg dat dit slechts stapje per stapje zal gebeuren.
Maar om die hoop te kunnen verwezenlijken, moeten goede middelen worden aangewend, moet het doel duidelijk voor ogen staan en moet de toestand rijp zijn voor de strategie. Zo niet is alle hoop vergeefs.
*Laten we een voorbeeld nemen aan de zo roemrijk aangekondigde actie „Herstel de Hoop" (*Restore Hope*) waarmee de Verenigde Staten van Amerika in Somalië de toestand gingen oplossen en de mensen er een nieuwe toekomst geven. Vele andere landen, ook België, hebben eraan meegewerkt. Maar het is, ondanks de miljarden dollars, ondanks een enorm leger, ondanks de offers van velen, een flop geworden. Operatie* Restore Hope *werd in alle stilte afgeblazen; de laatste militairen hebben Somalië verlaten en laten het land in nagenoeg dezelfde ellende als die er was voor die barnum-operatie begon. De ideeën „hoop" en „nieuwe hoop geven" waren niet genoeg om te verwezenlijken wat men voor ogen had, want er was geen omgang met de plaatselijke bevolking, het doel was te vaag omschreven en de plaatselijke heersers wilden toch niet meewerken.*
In de Esperantobeweging zitten we met dezelfde problemen, maar nog veel erger; financieel staan we absoluut niet sterk, een echte strategie is er nog altijd niet en de ons omgevende wereld blijft grotendeels onverschillig voor onze goede bedoelingen. Toch blijft die hoop voor ons een leidmotief want er is ook nog het idealisme. Dit idealisme leidt tot de inzet van zovelen, die de hoop als leidmotief blijven gebruiken om te ijveren voor de verspreiding van het Esperanto.
Bij het begin van dit nieuwe jaar is het goed eens even na te denken over dit alles. Ieder van ons beleeft het op zijn manier: de ene als eenvoudige sympathisant, die met zijn kleine bijdrage de financiële middelen een beetje verbetert; de andere als passief lid van een Esperantogroep, die met zijn aanwezigheid toch ook bijdraagt tot de stemming; de andere als actief lid van de plaatselijke beweging; de andere als lid van de beheerraad of van het bestuur, die zich inzet om te helpen de zaken vlot te laten verlopen; maar ook de stille werker, die op één of andere manier zijn prestatie levert. Allen zijn we op één of andere manier bezield met een hoop, die aan een idealisme gekoppeld is. Zo behoren wij langs de Vlaamse Esperantobond tot een internationale gemeenschap die dezelfde hoop, hetzelfde idealisme en dezelfde doelstellingen heeft, en die de strategie moet uitwerken om het doel dichter bij te brengen.
1995 weze voor ons allen een jaar van voorspoed. Dit wenst u,

Wim M.A. De Smet, voorzitter

Democratie... 't is maar een woord

In het Hoge Noorden van Noorwegen is de meerderheid van de lokale Sami-bevolking (wij zouden hen Eskimo's noemen) tegen de toetreding van Europa. Zij vrezen dat door het wegvallen van de Europese grenzen speculanten zich in het gebied zullen inkopen om de natuurlijke rijkdommen uit te buiten. Daardoor zou hun natuurlijke leefwereld worden aangetast en vernietigd. Hun cultuur zou dan ten dode zijn opgeschreven. Tevens zijn ze evenwel ook beducht dat Noorwegen de zware subsidies, die het land momenteel geeft om taal en cultuur in stand te houden, onder dwang van de gemeenschap zal moeten staken.

Dat laatste lijkt op het eerste gezicht een vreemde en ongegronde angst te zijn. Het officiële taalgebruikt lijkt buiten elke discussie te staan. Ook in de officiële tekst van het „Verdrag van Maastricht" luidt het: „De Konferentie komt overeen dat de regeling van het taalgebruik in overeenstemming zal zijn met de voorschriften van de Europese Gemeenschap. Alle teksten inzake het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid die tijdens bijeenkomsten van de Europese Raad (...) worden aangenomen (...) worden onmiddellijk en gelijktijdig in alle officiële talen van de Gemeenschap vertaald." (*Civis Mundi*, 1994/4, p. 65)
Ook elders heet het: „De beraadslagingen in commissies en het parlement vinden (net als elders in de Gemeenschap) plaats in de negen officiële talen van de Gemeenschap. In de Europese Gemeenschap is men nog lang niet aan het invoeren van één taal of enkele „hoofdtalen" toe; anders dan bij de NAVO, de OESO of de Raad van Europa, waar het Frans en het Engels tot officiële voertalen zijn verklaard. Men schijnt daar in de EG ook niet op uit te zijn. Het programma *Lingua* (...) is er juist op gericht de positie van de „kleinere" talen te versterken. (...) Juridisch zou het invoeren van één gemeenschappelijke taal moeilijkheden opleveren. De in de Gemeenschap genomen besluiten zijn rechtstreeks bindend voor elke lidstaat en voor iedere burger, dus zonder eerst in de nationale wetgeving te zijn opgenomen. Dat bemoeilijkt, zeggen juristen, de beperking van het aantal officiële talen. (...)
Officieel levert die veeltaligheid geen enkel probleem op. Zo'n 1600 tolken staan in Brussel, Luxemburg en Straatsburg ter beschikking. (...) De kosten zijn hoog, maar het is moeilijk te achterhalen hoe hoog. Dat valt uit de begroting niet af te lezen. De enkele vraag die daarover in het Europese Parlement gesteld is, heeft daar weinig aan veranderd. In 1988 kwamen de gemiddelde kosten voor de vertaaldienst (van de Commissie) op minder dan 0,5 % van de gehele begroting van de Commissie. (...)
De kosten worden wat het Europese Parlement zelf betreft op 60 % van de Parlementsbegroting geschat. Alleen al voor de bezoldiging van de free-lance tolken werd in de begroting voor 1991 11,5 miljoen ECU gereserveerd, hetgeen op een totale begroting van het Parlement van ruim 500 miljoen ECU overigens niet zo veel is. Maar de reservering van uitgaven voor de tolken in vaste dienst, vertaalwerkzaamheden e.d. zijn niet in de begroting gespecificeerd.", (*De Internationale rechtsorde na 1945*, C.H Jansen, uitg. Dick Coutinho, 1992, Muiderberg, p. 253).
Het is vreemd dat er eigenlijk zo weinig belangstelling is voor het financiële aspect van de Europese veeltaligheid. In *Komunikado en la Eŭropa Komunumo* geven de auteurs de volgende cijfers: voor het Europese Parlement 37 % van zijn budget (155 miljoen ECU); voor de Commissie 29 % (370 miljoen ECU). Ook hier gaat het echter om theoretische cijfers, waarbij via een extrapolatieformule de kosten van de vertaaldiensten uit de totale werkingskosten worden gedistilleerd.
Toch is dat gebrek aan belangstelling voor de financiële feiten, wellicht het teken aan de wand voor de breuk die er bestaat tussen het theoretische en politieke enerzijds, en de praktische toepassing anderzijds. In een vorig nummer (HT, 1993/5, sept.okt.) p. 4) lieten we een Europees ambtenaar aan het woord over dat probleem. Intussen heeft ook de rel over het taalgebruik in het „Merkenbureau" – een rechtstreekse nakomeling van het „Verdrag van Maastricht" – aangetoond dat de Europese praktijk vrij vlot de theoretische spelregels aan zijn laars lapt.

De stem van het volk

In *De Standaard* (9-10 april 1994) schrijft Jan Velleman (stafmedewerker van de SP-Euro-delegatie) onder de titel: *Taalgebruik maakt deel uit van de democratie* het volgende:
De uitbreiding van de Europese Unie heeft meer dan voorheen een discussie losgeweekt over het taalgebruik in de instellingen ervan. Hoe levendig een regeling van deze materie kan zijn, ligt nog vers in het geheugen met het Merkenbureau,

waar met instemming van de Belgische regering onder meer het Nederlands werd geofferd. Na heel wat ongenoegen in het Belgische parlement en de Vlaamse Raad, is voor de zogenaamde „kleinere" talen dan toch een regeling gevonden.
Eenzelfde discussie is aan de gang in de Europese democratische instelling bij uitstek, het Europees Parlement (EP). De komst van Oostenrijk, Zweden, Noorwegen en Finland zou de talencombinaties geweldig de hoogte injagen. Het nodige aantal tolken en vertalers zou niet meer te overzien zijn, de kosten zouden de pan uitswingen. Er gaan dan ook stemmen op om over te schakelen op werktalen.
Dat betekent echter het inleveren van een aantal talen en het valt niet moeilijk te raden welke dat zullen zijn. Ons eigenste Nederlands zal niet behouden blijven. Het is vanzelfsprekend dat het instellen van werktalen indruist tegen een democratische opvatting. Conform het Unieverdrag hebben de instellingen de vrijheid voor zichzelf het gebruik van talen te regelen. Het komt dus zeker de Raad niet toe het EP een taalvermindering op te dringen. Trouwens, in verschillende resoluties heeft het Parlement zich uitgesproken voor het behoud van de meertaligheid.
De Europese Unie wordt gekenmerkt door een groot aantal talen en culturen. De Europese volksvertegenwoordiging moet de belichaming zijn van deze culturele verscheidenheid. Het is dan ook niet meer dan terecht dat het EP zich voor zijn werkzaamheden bedient van alle talen van de lidstaten.
Dat de leden zich voor hun officiële interventies dienen uit te drukken in de eigen taal, is ook noodzakelijk omdat de Europese afgevaardigden in het Parlement niet namens zichzelf zitting hebben, maar namens hun kiezers. De eerste vereiste om die kiezers naar behoren te kunnen vertegenwoordigen, is dat men ook letterlijk hun taal spreekt. Zo worden terzelfder tijd de werkzaamheden van het EP-lid direct toegankelijk gemaakt voor de Europese bevolking en heeft die de mogelijkheid democratische controle uit te oefenen op het werk van de verkozenen en van de instelling.
Beperking van het aantal talen in de praktijk doet hieraan aanzienlijk afbreuk. Het is een miskenning van het verlangen van de kiezer vertegenwoordigd te worden. Trouwens, de verplichting zich voor de parlementaire werkzaamheden van een vreemde taal te moeten bedienen, komt neer op een taalkennisvereiste. Zo'n verplichting zou ondemocratisch zijn, alleen al omdat ze zó niet iedereen de toegang tot het EP waarborgt. Of, anders gezegd, de regel vormt een verkiesbaarheidsvereiste die niet geldt voor alle onderdanen van de EU. Een onderscheid op basis van nationaliteit – lees taalkennis – zou hierdoor worden ingevoerd, daar waar het Parlement op tal van domeinen pleit voor de gelijkheid van allen.
In een instelling waar alle werktalen evenwaardig zijn, is het overschakelen naar een andere taal een verkeerd begrepen vorm van tegemoetkoming jegens anderstalige collega's. Iedereen die zich de moeite getroost heeft een vreemde taal te leren, weet dat echte meertaligheid een zeldzaam fenomeen is. De meesten onder ons beheersen alleen hun moedertaal in alle nuances. Het is evident dat men politiek sterker staat als men zijn eigen taal kan spreken. In de eigen taal mogen spreken, is een voordeel tegenover wie zich in een andere taal goedschiks of kwaadschiks moet behelpen. Omgekeerd, door niet in de eigen taal te mogen spreken, geeft men een wapen in handen van anderstalige politieke tegenstanders.
Het kostenargument is in deze discussie niet relevant. De kosten van het huidige taalregime maken slechts 30 % uit van de EP-begroting. Een niet onbelangrijk argument met betrekking tot de kosten van meertaligheid is de vaststelling dat een eventuele beperking van vertaling en vertolking naar bepaalde talen niet noodzakelijk leidt tot een kostenbesparing, maar veeleer tot een verschuiving (...) van het Europese naar het nationale (...) vlak.
Indien men er toe zou besluiten het aantal werktalen tijdens de parlementaire behandeling te beperken en alleen nog het eindresultaat in andere talen te vertalen, betekent dit dat niettemin de uiteenlopende tussenstadia toch vertaald zullen worden, maar dan op kosten van het betrokken parlementslid of zijn partij, ten behoeve van het eigen kiezerspubliek. Afgezien van het feit dat hiermee indirecte discriminatie tussen leden ontstaat, brengt dit ook het gevaar met zich van uiteenlopende, niet-uniforme terminologie, terwijl de ontwikkeling van een Europese terminologie in alle talen juist een van de voordelen is van het huidige stelsel.
Als uitdrukkingsmiddel vormt de taal een onderdeel van de cultuur, dus mogen we het gebruik ervan niet hinderen en moeten we de talen ten volle tot ontwikkeling laten komen. De taal is eveneens een middel tot differentiatie (...). Hieruit volgt dat we het taalgebruik geenszins aan banden mogen leggen. Ten slotte vormt het gebruik van de eigen taal ook een onvervreemdbaar onderdeel van de democratie. Een beperking van het aantal talen zou dus een inbreuk op het democratisch beginsel van gelijkheid zijn, en als dusdanig onaanvaardbaar.

Een mening over uw mening

In *Horizontaal* van september-oktober 1994 verscheen een enquêteformulier, waarmee de lezers uitgenodigd werden om hun mening te uiten.
Tot nu toe zijn er 38 antwoorden binnengekomen. Alle mensen die de moeite genomen hebben om te antwoorden, en om hun opmerkingen te formuleren, dank ik van harte. Er zijn veel suggesties gedaan, die nog wat tijd zullen vragen om besproken, verwerkt en (eventueel) uitgevoerd te worden.
Al kan je niet voor iedereen tegelijk goed doen, opmerkingen en kritiek zijn nog steeds welkom.
Dit zijn de resultaten voor de praktische vragen:
1. Aantal antwoorden per groep: Aalst (-), Antwerpen (8,5), Brugge (3,5), Gent (5), Kalmthout (2,5), Knokke (1), Kortrijk (2), Leuven (7), Limburg (2), Oostende (1,5), Tienen (-), Brussel (1), onbekend (2), Nederland (2). (Halve esperantisten zijn lid van 2 groepen!)
2. Wie leest *Horizontaal*? uzelf (25); anderen (12): echtgeno(o)t(e).
3. Zes nummers per jaar is: net goed (28); te weinig (8).
4. Aantal bladzijden is: net goed (31); te weinig (1); teveel (2).
5. Het formaat is: goed (27); kleiner was handiger (8).
6. Wat leest u: alles (29); niets (1); enkel ... (3); ik wil wel maar heb geen tijd (6).
8. Esperantoteksten in *Horizontaal*: ja (27); neen (6); soms (1).
11. a Ontvangt u *Vertikale*: ja (21); neen (17).
11. b Wenst u *Vertikale* te ontvangen? ja (7); neen (9).
12. Wie leest *Vertikale*: uzelf (19); anderen (1): echtgenote.
13. Heeft uw groep een eigen tijdschrift? ja (14).
14. Heeft dit tijdschrift een eigen functie? ja (12), of wenst u het opgenomen te zien in *Horizontaal*? ja (2); neen (10).
17. Moet *Horizontaal* informeren over: taalproblemen in het algemeen (25); het Esperanto als taal (25); de Esperantobeweging in Vlaanderen en Nederland (29); de Esperantobeweging in de ruimste zin (27).

Voorlopige conclusie

De meeste personen die de enquête teruggestuurd hebben, lezen ongeveer alles in *Horizontaal* (dat lijkt me vrij logisch) en zijn redelijk tevreden over het aantal nummers per jaar, het aantal bladzijden en het formaat. Omwille van de activiteitenkalender en het sneller doorspelen van informatie wordt er naar een grotere frequentie gevraagd, alhoewel men natuurlijk beseft dat dit meer werk en kosten meebrengt.
Esperantoteksten in *Horizontaal* zijn wenselijk, om aan geïnteresseerden te tonen hoe de taal er uitziet, en om de lezers te laten oefenen. (Niet iedereen abonneert zich op andere Esperantotijdschriften).
Blijkbaar hebben veel actieve leden geantwoord, want meer dan de helft ontvangt en leest ook *Vertikale*. Van diegenen die dit niet ontvangen, wenst de helft het ook niet te krijgen, terwijl de anderen graag willen kennismaken.
Wanneer de plaatselijke groep een eigen tijdschrift heeft, stellen de lezers dit op prijs. Opname in *Horizontaal* zou wel veel werk besparen.
Volgens de invullers van de enquête moet *Horizontaal* informeren over taalproblemen, over Esperanto als taal en over de Esperantobeweging.
Tenslotte nog een praktische opmerking: vele groepen organiseren „traditionele" activiteiten waarop ook leden van andere groepen verwacht worden. Als de datum voor de activiteit vastgelegd is, kan men dit best zo vlug mogelijk melden aan het Esperantocentrum, zodat andere groepen daar rekening mee houden bij het plannen van hun kalender. Een telefoontje naar Antwerpen kan voorkomen dat twee interessante activiteiten terzelfder tijd doorgaan.

Ingrid Lievens

Het bestuur van de
Vlaamse Esperantobond
en de
Redactie van *Horizontaal*
wensen
aan alle leden en lezers

een voorspoedig
1995

met veel werklust en
vertrouwen in de eigen inzet
en in die van de anderen.

Helden van het witte doek

De Britse Esperantovereniging bezorgde ons het volgende bericht: Michael Jackson gebruikt de plotse heropleving van de interesse voor het Esperanto, om zijn nieuwe dubbel-CD, *History*, – die in december moet verschijnen – bekend te maken.

De promotie-video wordt momenteel op de televisie, in de bioscoop en in vliegtuigen getoond. De video gebruikt Esperanto in zijn dialogen. Het gaat om de duurste film (omgerekend per minuut) ooit gemaakt in Hollywood. De video duurt ongeveer 3,5 minuut en heeft een budget van 6 miljoen dollar en kost 30 000 dollar per seconde.

De clip, gedraaid gedurende tien dagen in Hongarije, toont Michael Jackson die triomfantelijk de poort van het voormalig koninklijk paleis van Budapest binnentrekt onder begeleiding van nieuw gecomponeerde klassieke muziek.

De eerste Britse pop-ster die ooit Esperanto gebruikte was Elvis Costello (in *Blood and Chocolate*), met liedjesteksten in het Esperanto op de cover. Charlie Chaplin was de eerste grote film-ster in Hollywood die zich tot het Esperanto wendde (in *The Great Dictator*, zie o.a. ook *Franca Esperantisto*, nr. 428 (feb. 1992), p. 36-38). Andere sterren die een beroep hebben gedaan op Esperanto zijn Bob Hope, Clark Gable en Bing Crosby. *Inkubo* was tot nog toe de enige Hollywood-film die uitsluitend Esperanto gebruikte, met in de hoofdrol William Shatner. In *Red Dwarf*, the BBC SF-serie, probeert Rimmer, de hologram, Esperanto te leren.

De informatie over Michael Jackson en het Esperanto vinden we ook in een artikel in de *Sunday Telegraph* (6 nov. 1994). De begeleidende informatie die daarin over Esperanto wordt gegeven klinkt echter helemaal anders. „Aanhangers van het Esperanto hebben zich tot Michael Jackson gekeerd om het Esperanto uit de schemerzone te bevrijden." Verder vermeldt het artikel: „Het mag verwondering wekken dat zij zo gelukkig zijn met de in elkaar stortende Sovjet-macht, want Esperanto is lang geïdentificeerd met marxisme en anti-clericalisme. Pas in 1991 verleende het Vaticaan toestemming om de mis in het Esperanto op te dragen, en dat enkel ter gelegenheid van internationale, transnationale of nationale congressen."

„Niet iedereen is even gelukkig," heet het verder, „de PR-verantwoordelijke van Sony Music, vreest dat Esperantosprekers de rijkste pop-ster van de wereld hun produkt willen laten ondersteunen. ‚De video is nog niet vrijgegeven,' zegt hij, ‚en slechts enkelen hebben hem gezien. Het kan best zijn dat er enkel wat fragmentair Esperanto op de achtergrond voorkomt. Voor zover ik weet is Michael Jackson niet bepaald ingenomen met het Esperanto.'"

„Bernice Garrett, van de Noord-Amerikaanse Esperantobond (ELNA, Esperanto-Ligo por Norda Ameriko) verklaart dat hij intensief betrokken is geweest bij de vertaling. ‚Ik kan bevestigen dat het Esperanto ruim wordt gebruikt op de video. De kinderen zingen nu al *Mi amas vin Michael Jackson, mi amas vin.*'"

Het artikel eindigt met deze mededeling: „Esperanto genoot van een top-belangstelling in de twintiger jaren, maar de laatste tijd heeft het veel van zijn aanhang zien overlopen naar Interglosa, een rivaal met een eenvoudiger grammatische structuur en een kleinere woordenschat."

Nu dat laatste geven wij voor wat het waard is.

Ook elders komt het Esperanto aan zijn trekken in de filmwereld. Alexandru Almaşan treed als figurant op in de film *Streetfighter 2*. Tijdens de opname in Bangkok fotografeerde hij een in de film gebruikte affiche met de tekst

> *ATENTU: Per ordono Kolonelo Quile de la Armeoj de la Nacio Aliancanoj. Ekde la sepa horo estas elirmalpermeso en Shadoloo urbo. Malobservantoj estos arestitaj. Rezistantoj estos tuj pafitaj.*

Het gebruik van Esperanto heeft niets te zien met zijn aanwerving als figurant. De filmmaker had een „niet-dadelijk herkenbare taal" nodig, vandaar... Esperanto komt ook voor op diverse requisieten en als naam van een krant, *La Ĵurnalo*, hoe kan het anders.

Voor Belgen is er nog één kleinigheidje, hoofdrolspeler is de alom bekende... Jean-Claude Vandamme.

(*Esperanto*, nr. 1063 (okt. 1994))

Prijs, waarde, kwaliteit

Wanneer je deze *Horizontaal* in handen hebt, is de boekenmaand november alweer een stuk verleden tijd.
Het aantal bezoekers van de „Boekenbeurs" werd geteld, als waren het de kijkcijfers van een of ander lullig T.V.-programma. Joepiajee, een nieuw recordaantal bezoekers, en nu, wat werd er nu bewezen? Dat mensen blijkbaar graag gedirigeerd boeken kijken, drie, vier uren lang ruggen kijken, van tien tot zes, van die tot die datum. Veel heisa rond behoorlijk opgeklopte lulkoek. Is dit nu echt het summum voor de boekenwurm, dit urenlang voetentrappen in een lawaaierige als supermarkt verlichte verkoopshal? Of is het doel misschien de tonnen op andere momenten onverkoopbare boekenpulp aan de man te brengen? Wie zal het zeggen?
Natuurlijk kan je gemakkelijker dan waar ook je net aangekochte literaire bundel papier laten signeren door de auteur zelf, dit heeft waarschijnlijk een tweeledig doel: één, je weet nu dat de schrijver zelf zijn naam kan schrijven, twee de schrijver leert zijn publiek kennen en kan meteen zijn conclusies trekken of het nog zin heeft verder papier te vervuilen.
Persoonlijk prefereer ik de gedistingeerde stilte van de boekerij, maar bovenal de charme van een goede boekhandel. De bijna sacrale stilte van een boekentempeltje, waar je op fluistertoon inlichtingen vraagt over een of ander stukje proza en/of poëzie. De achterflap,of zelfs meerdere pagina's uit een boek lezen zonder dat het okselzweet van die ander je neus penetreert. Enkel op de achtergrond, maar dat hoeft niet echt, een beetje klassieke muziek, maar echt, dat moet niet per sé.
De grote discussie tijdens de boekenbeursperiode is de laatste jaren vooral „de vaste boekenprijs". Als ik het goed begrijp, geen vrije markteconomie als het over cultuur gaat. Is dit goed of slecht, ach, ze doen maar. Wat volgens mij wel kwalijk zou kunnen worden, zijn de geruchten over sponsoring van boeken. Stel je maar eens voor, „De ondraaglijke lichtheid van het bestaan" gesponsord door *Philips*, dit is toch te lachwekkend, of ben ik nu fout, en moet dit kunnen? Een boek over natuurbescherming gesponsord door b.v. *Always* of iets dergelijks. Wat een doffe ellende. Natuurlijk kunnen we niet ontkennen dat een boek geld kost, voor menig vooral jonge mensen, een serieuze aanslag op het budget, en toch.
Voor enkele weken kreeg ik het boek *Vivi Sur Barko* van Eugène De Zilah in handen. Stel je voor een boek, in het Esperanto nota bene, volledig op handgeschept papier en daar bovenop, ambachtelijk gedrukt. Toen je het vast had, voelde je het direct, zó moeten goede boeken verzorgd worden. Over de inhoud van dit kunstwerk zeg ik niets, dat laat ik aan de recensenten, maar het uitzicht, *een droom!*
Natuurlijk is de prijs van zo'n boek eerder aan de hoge kant, maar zeg nu zelf, zo nu en dan jezelf verwennen met een goed boek, dat met de meeste zorg werd vervaardigd, dat moet toch kunnen, en voor de niet-lezer, oogt het ook mooi in de boekenkast, en dat is toch ook meegenomen, of niet soms?
Stel dat de prijs vastgesteld is, de waarde van een boek daarentegen is 100 % subjectief. Een boek met zeer grote waarde blijft voor mij *La aventuroj de ŝpar- kaj alia porketoj*, niet alleen omdat de schrijver, Rik de Roover een vriend Esperantist uit *La Verda Stelo* is, nochtans niet onbelangrijk, maar ook, dit boekje was het eerste Esperantoboekje dat ik las alsof ik al jaren Esperantist was. Ik kan het boek aanbevelen aan iedere „komencanto", en zelfs meer, aan ieder die graag een hoewel eenvoudig, prettig verhaaltje kan appreciëren. Een fabeltje van waarde.

Jacques Schram

Hitparade:
Eénmaal per jaar geven wij een overzicht van de meest verkochte boeken in de Boekendienst van de Vlaamse Esperantobond. Voor 1994 is de stand:

Titel	Aantal
ABC-Gramatiko	173
Esperanto je vraagt maar	148
Kolera afero	144
Gramatika ABC-Mempraktikilo	107
Nuda feino	107
Apprendre les langues étrangères	83
Manlibro pri politiko	69
Kromosomoj	57
Materialoj pri la akuzativo	54
Vojaĝoj finiĝas	40

Het is verheugend vast te stellen dat de eigen FEL-uitgaven hun weg naar de lezer vinden, dat literatuur (zowel romans als poëzie) meer aantrekkingskracht beginnen uit te oefenen en dat boeken voor beginners (o.a. *Gerda malaperis* en *Aventuroj de ŝpar- kaj alia porketoj*) samen met het PRISMA-woordenboek blijvende waarde blijken te hebben, al komen zij niet in de top 10 voor. Noteer evenwel dat deze cijfers de internationale verkoop betreffen en niet alleen de verkoop in Vlaanderen.

Voor wie haar steeds weer geweld aandoen

Begin november ontketende de Belgische (nationale) minister voor wetenschapsbeleid, Dehousse, een ware rel. Tijdens een internationaal colloquium in Oostende – in het Nederlandstalige landsgedeelte – weigerde de minister Nederlands te gebruiken. Hij hield zijn toespraak gedeeltelijk in het Frans, gedeeltelijk in het Engels. Zijn motivatie: „Ik beheers het Nederlands onvoldoende."

Of zulke verontschuldiging voor een minister valabel is of niet, laat ik aan het oordeel van onze lezers. De zaak liep zo hoog op, dat de Eerste Minister zich genoopt zag te eisen dat in de toekomst nationale ministers beide landstalen zouden gebruiken, wanneer zij in het „andere landsgedeelte" een „officieel optreden" verzorgen.

Een kleine maand later hield Dehousse opnieuw een toespraak, ditmaal in Brussel, tijdens een voordracht over oorlogsslachtoffers. De woorden van de Eerste Minister indachtig sprak hij thans wel enkele zinnen (vrij behoorlijk) Nederlands. Daarnaast uitte hij ook één (of enkele) zin(nen) in het Servo-Croatisch.

Ook deze keer motiveerde de minister zijn handelwijze: „Omdat de Eerste Minister het mij heeft gevraagd." Er was nog een tweede reden: „Want Nederlands is de taal van Anne Frank."

Misschien zijn de Vlaamse politici, de Vlaamse ontvoogdings-, strijd- en cultuurverenigingen ditmaal tevreden. Ik durf evenwel de vraag stellen: „Getuigt de houding van de minister in het tweede geval van meer respect voor het Nederlands?" Ik antwoord daarop: „Neen!" Integendeel, de minister sprak Nederlands, omdat hij moest; ten tweede blijft hij Nederlands beschouwen en behandelen als iets exotisch (de taal van Anne Frank), van dezelfde waarde als het Servo-Croatisch. Voor het feit dat het Nederlands de moedertaal is van meer dan de helft van zijn landgenoten, heeft de minister helemaal geen oog. Respect betoont hij allerminst. Veeleer kan men beweren dat zijn houding getuigt van minachting of zelfs verachting. De onderliggende haat tegenover de „taal" – als het enkel om de taal gaat – vind ik onverklaarbaar. Of is taal hier enkel de verschijningsvorm waarmee hij „het volk" wil identificeren?

Laat mij duidelijk zijn: Mij lijkt de eerlijke houding waarbij iemand bekent dat hij een taal niet beheerst en zich daarvoor verontschuldigt – al durf ik niet beweren dat dat de intentie van Dehousse was bij de eerst vermelde toespraak – veel aanvaardbaarder, dan die van iemand die tegen heug en meug Nederlands spreekt omdat het moet, en omwille van het exotische tintje. (Ook elders in dit blad wordt gesteld dat het behoorlijk spreken van een vreemde taal echt niet zo gemakkelijk is.) Respect voor het Nederlands blijft in het (politieke) zuiden van België echter totaal afwezig. Ook de minister van verkeer, Di Rupo, is daarvan een voorbeeld. Bij zijn ambtsaanvaarding – na de herschikking van de regering in verband met het 3-Guys-schandaal – beloofde hij: „Binnen zes maanden zal ik Nederlands spreken." Zes maanden later sprak hij inderdaad in een taaltje waarin Nederlandse woorden voorkwamen, maar het Nederlands noemen, is toch een beetje overdreven. In een tijd waarin men van de eenvoudigste gastarbeider, van de armzaligste politiek vluchteling, van de schichtigste illegaal zelfs eist, dat hij/zij Nederlands zou leren, – en de taalcursussen Nederlands voor anderstaligen zitten overvol, mijn collega's spreken van 50 leerlingen per klas – zou een minister beter moeten weten. Ik waardeer zijn inspanning, maar voor het resultaat kan ik hem onmogelijk een voldoende geven. Laat dat geen verwijt zijn, er zijn in Vlaanderen heel wat scholieren die een onvoldoende voor Frans krijgen. De vraag blijft: Mag men van een minister méér verwachten? gvd

De handschoen is geworpen

Hoe kan je 165 pagina's lang een pleidooi voor het Esperanto houden, zonder het woord ook maar één keer te vermelden? Dat kan alleen Claude Piron – en dan nog wel op een briljante manier – klaarspelen in de eerste zes hoofdstukken van zijn uiterst waardevolle boek, *Le défi des langues: du gâchis au bon sens* (De uitdaging van de taal: van knoeiboel tot gezond verstand).

Als esperantist houd ik er helemaal niet van om over Esperanto te lezen. Het altijd opnieuw opsommen van steeds weer de min of meer dezelfde feiten, hangt mij reeds lang de keel uit. Maar dat overkwam me dit keer niet. Zelfs een doorwinterd esperantist kan genieten van dit boek (dat zich nochtans richt tot een breed publiek van niet-esperantisten). En hij kan er van leren – raar maar waar – dat hij het bij het rechte eind heeft, zelfs al begint hij er zelf af en toe aan te twijfelen. Niet de esperantisten zijn de dwazeriken, maar de anderen, tenzij zij totaal onwetend over het Esperanto zijn. En hij kan uiteindelijk leren inzien waarom deze taal vrijwel aan niemand ooit als „vreemd" overkomt. Ze is niet alleen „niet vreemd" voor Franstaligen of voor „sprekers van een Romaanse taal", of zelfs voor „sprekers van welke Indo-Europese taal" ook. Uiteindelijk wordt zij de meest vanzelfsprekende: zie hoofdstuk 6: Taal, zenuwstelsel en menselijke geest.

Eén ding moet echter worden rechtgezet: de vergelijkende tabellen over het taalgebruik bij de VN, de EU en internationale bedrijven enerzijds, en Esperanto-organisaties anderzijds. Men kan immers het reële functioneren van de communicatie in de eerste drie groepen niet zomaar vergelijken met het ideale functioneren in de 4de groep.

De auteur pleit op voortreffelijke wijze voor een echt democratische taal, en men kan het onmogelijk niet met hem eens zijn. Eén bladzijde is er echter teveel aan vanuit strategisch oogpunt. Plots wordt de Franse spelling, die twee, drie jaar geleden het hele land in opschudding bracht, meedogenloos onder vuur genomen, zodanig dat vele lezers het boek alleen daarom opzij dreigen te gooien, en dat slechts vijf bladzijden voor het einde! Wat een onvoorzichtigheid. Waarom moest Esperanto met een discussie die zulke een geladen emotionele inhoud heeft, worden vermengd? Laat het Frans aan de Fransen, zeker als men die Fransen die de dienst uitmaken (politici, onderwijsoverheden, journalisten, intelectuelen en andere trendsetters...), naar onze kant wil overhalen.

Toch hebben we hier te maken met een mijlpaal, die er misschien in kan slagen enkele Franstalige gezagsdragers te overtuigen. Het gaat wellicht om de stevigste, accuraatste en doeltreffendste argumentatie die ooit in het Frans werd geschreven, sinds het ontstaan van het Esperanto. Men kan het zonder angst en zelfs trots cadeau geven aan een vriend of aan welke verantwoordelijkheid dragende persoon ook.

Christian Lavarenne
(uit MONATO 1994/11, vert. gvd)

Claude Piron, *Le défi des langues: du gâchis au bon sens*. Uitg. L'Harmattan, Parijs, 1994. 336 p. ISBN: 2-7384-2432-5. Prijs bij FEL: 1200,– fr. + verzendingskosten.

Eŭropa demokratio

Por ĉiu eŭropa esperantisto postuli duan komunan lingvon por ĉiuj en la Eŭropa Unio, estas memkompreneblaĵo. Tamen, foje necesas rememori ke la eŭropa integrado tute ne iras vojon, kiu povas gvidi al tiu celo. Sub la kovro de egalrajteco por la ŝtataj lingvoj evoluis lingva hierarĥio, kiun ŝanĝi apenaŭ eblas (kiel pruvas la malsukceso pligravigi la uzon de la germana lingvo).
La EU-regantoj adaptis sin bone al tiu ordo; multaj ja pravigas siajn privilegiojn per ĝi. Tamen, en la konscioj de la 12-opa civitanaro Eŭropo ne kunkreskis al komuna civito, al komuno de decido kaj de sorto.
Eŭropon oni akceptas, dum kiam ĝi ne minacas la akiritan bonhavon. Sed kiam la eŭropa politiko sentiĝas negative, montriĝas la struktura deficito en eŭropa demokratio. Publikaj opinioj estas esence naciaj. En konfliktaj decidoj, ekzemple rilate al komercopolitiko, aliĝonegocoj por novaj membroj, aŭ politiko rilate al Jugoslavio la ŝtataj interesoj dominas publikajn opiniojn, ne la „intereso de la Eŭropa Unio". Se la federacia registaro de Germanio sekvas iun politikon, oni en Hamburgo ne aŭdas ke ĝi estas dominata de bavaria intereso. Pri la politiko de Eŭropa Unio male: jam oni aŭdas ke Germanio ĝin dominis, aŭ Britio ĝin blokis, aŭ Hispanio de ĝi profitis. En Francio antaŭ la mastriĥta referendumo porantoj samkiel kontraŭantoj argumentis per la timo je forta Germanio. Preskaŭ 50 jarojn post la milito, spite al t.n. franca-germana amikeco.
Publika opinio transiras la limojn de la germanaj federaciaj ŝtatoj, sed ne tiujn de la eŭrop-uniaj ŝtato-membroj. En tia situacio vera eŭropa demokratio ne povas estiĝi. Decidoj, ĉu faritaj de neelektita konsilio aŭ de elektita parlamento, estas sentataj fremde dominataj. Eŭrop-unia popolo, kies plimulto povus determini la politikon, ja ne ekzistas.
Indas serioze estimi la diskuton pri tiu fenomeno. Grimm kaj aliaj pensuloj ne rakontas fabelojn; ili priskribas realon kiu povus iĝi eksplode danĝera por la Eŭropa Unio se ĝi pluiras sur la markita vojo de integrado.
En la diskuto pri struktura deficito de eŭropa demokratio mankas la vizio de Esperanto. Tial ĝi aspektas eŭropesimisme. Estas la malfacila tasko de homoj kun vizio, samtempe insisti pri la neceso de komuna dua lingvo, kaj averti kontraŭ la danĝeroj implicitaj en la nuna eŭropa integrado. Tion oni ne povas tro substreki. Mi pensas ke sen Esperanto pli da eŭropa integrado minacus demokration. Aŭ slogane: ne al Eŭropo sen Esperanto.

Horst Gruner, Tanzanio
oficisto de la germana ambasado

Lezersbrief aan MONATO, n.a.v. de column van Stefan Maul „El mia vidpunkto", in MONATO, 1994/8, p. 5. Ook dat artikel is het lezen waard, maar wij verwijzen onze lezers naar de oorspronkelijke publikatie.

Monato internacia magazino sendependa por politiko, ekonomio kaj kulturo

VOOR U UITGEKOZEN

Onze lezers vragen steeds weer dat *Horizontaal* ook teksten in het Esperanto zou publiceren. Hoewel dat niet het oorspronkelijk opzet van dit tijdschrift was – het wilde niet Esperanto-sprekers informeren over taalproblematiek in het algemeen – evolueert ons blad meer en meer naar een ledenblad. Daarom komt de redactie tegemoet aan de vraag naar Esperantoteksten. Toch wensen wij er met nadruk op te wijzen dat er tal van Esperanto-tijdschriften zijn. Niemand kan FEL dus te goeder trouw gebrek aan Esperanto-literatuur verwijten. Eén van de aantrekkelijkste tijdschriften in het Esperanto, *MONATO*, wordt trouwens uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond. Het is haast vanzelfsprekend dat de leden het tijdschrift dan ook steunen en met hart en ziel propageren, er abonnementen voor werven of zelfs advertenties.
MONATO is een internationaal tijdschrift voor politiek, economie en cultuur. Alle aspecten van het leven komen erin aan bod. Het is een propaganda-instrument voor het Esperanto bij uitstek. Als u het blad nog niet kent, vraag dan een proefnummer, en ... overweeg of je je er toch niet op zou abonneren.

U kan het tijdschrift bestellen bij de Vlaamse Esperantobond, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen. Tel.: (03) 234 34 00 – Fax: (03) 233 54 33. Ook aan al uw boekenwensen wordt graag voldaan.

Taal en bedrijf... de kunst van ver- en ont-sluieren

Het succes van een bedrijf wordt uitgedrukt in cijfers, maar de toekomst ervan ligt vervat in zijn taal. Terwijl cijfers vooral zwart of rood zijn, geven de woorden van bedrijfstoespraken, artikelen en jaarverslagen een kijk op hoe het bestuur denkt. Zij laten zien of er überhaupt wel wordt gedacht.
De bedrijven van vandaag moeten vaker en geregelder communiceren dan ooit tevoren, zowel voor een intern publiek als voor één van buitenstaanders. Vele bedrijven boeken daarin bewonderenswaardige resultaten; evenveel mislukken jammerlijk. Al te vaak zoeken beheerders hun toevlucht tot „management-speak", in plaats van een duidelijk en authentiek taalgebruik na te streven.
De strijd tegen deze taalverloedering reikt verder dan de taak van de PR-verantwoordelijke – het is een zaak van het hele bedrijf. Men kan immers aanvoeren dat de taal die een bedrijf hanteert, een directe weerslag heeft op de financiële resultaten.
Vijanden van duidelijke taal vind je niet alleen in de bedrijfswereld. Zij zijn de vijand nummer één van de taal. In één van zijn essays over dit onderwerp, *Politics and the English Language* (Politiek en het Engels), somde George Orwell een aantal wijdverspreide „slechte gewoonten" op, waarvan hij meende dat zij „de verloedering van het politieke denken" in zijn tijd tekenden.
Hij noemde o.a.: geaffecteerde uitspraak, woorden zonder betekenis, levenloze metaforen, stopwoorden, clichés en jargon. Deze lijst is vandaag nog even toepasbaar op taalgebruik binnen het bedrijf.
De grootste boosdoener is wellicht het jargon. Bedrijfstaal zit er vol van: *empowerment, downsizing, proactive, business re-engineering, networking*. (Voor het Nederlands geldt als extraatje dat men vaak niet eens een poging doet om de Engelse woorden te vertalen. Verder zijn woorden als „rationaliseren" en „optimaliseren" toppers in het bedrijfsvocabularium. *(vert.)*) Het zijn maar enkele jargon-woorden die te pas en te onpas worden gebruikt in bedrijfsbijeenkomsten.
Het verwijt richt zich trouwens niet speciaal tegen een bedrijf dat technische termen gebruikt om zijn werkwijze te omschrijven, maar veeleer tegen het misbruik van zulke technische termen. Sommige bedrijven hebben immers hun eigen technisch vocabularium uitgebouwd, dat – wanneer het in de juiste context wordt gebruikt – uiterst precies is.
Vaak doet het probleem zich echter voor wanneer woorden uit een bepaalde bedrijfsactiviteit worden gebruikt om het doen en laten van het bedrijf te mystificeren. Bijvoorbeeld: downsizing the headcount, vrij vertaald: „afslanken". Het staat zoveel beter dan het platte „ontslaan". Trouwens, het blijkt dat wie ontslagen is niet werkeloos is, maar „raadgever" is geworden. (Bij ons vloeien zij gewoon af. *(vert.)*)
Deze raadgevers zijn vaak de ergsten als het op gebruik van jargon aankomt. Wellicht pogen zij zo – hopeloos – een band met het bedrijf te behouden.
Sommigen zullen deze beschuldigingen van taalverloedering afdoen als een kruistocht tegen „veramerikanisering". Maar dat is het niet. *Silicon Valley* – de bakermat van de chips en PC-industrie – mag dan al verantwoordelijk zijn voor de ergste excessen van „techno-babbel", het wordt pas schadelijk wanneer het wordt misbruikt. Opnieuw is „downsizing" een goed voorbeeld. Wanneer dat woord voor computers wordt gebruikt, is dat een aanvaardbare manier om te spreken over de verschuiving van het gebruik van mainframes (grote computers met meer dan een gebruiker) naar PC's. Toegepast op mensen is het echter mensonterend.
Het is ook geen elitair verwijt, onderdeel van een poging om de zuiverheid van taal en cultuur te behouden, een houding die de Franse gevestigde orde tegenwoordig nastreeft.
Het verwijt treft eenvoudig het taalgebruik zonder inhoud of met een valse betekenis. Al te vaak wordt een leeg soort taalgebruik, met betekenisloze woorden en holle frazen, gebruikt gewoonweg om aan te duiden dat de spreker tot de club van het „middenkader" behoort. „Visie, uitdaging, korte termijn, ..." zijn typische voorbeelden.
Een andere eigenschap van deze taal is wat men zou kunnen noemen: de onweerlegbare waarheid. Zinnen als „onze mensen zijn onze belangrijkste troef" (*people are our most important asset*) of „wij beloven onze aandeelhouders een mooi rendement" (*we are committed to giving our shareholders a sound return on their investment* – in reclamestijl „Wij delen al onze winst met u.") De uitspraken zijn zo zalvend dat niemand ze zou durven in twijfel trekken. Iedereen die erop wordt betrapt ze te gebruiken, roept wellicht evenveel vragen op als hij er tracht te beantwoorden.
Wanneer durfde u voor het laatst nadere uitleg te vragen aan een spreker die „hoge kwaliteitseisen" stelde of een „marktgericht beleid" voerde? En toch zijn het precies dit soort zinnen die vaak worden misbruikt en meestal worden gebruikt

door mensen die juist niet voldoende hebben nagedacht over de kwaliteit van hun produkt of het marktaandeel dat zij bezitten. Het is vooral camouflage.
Zonder die zinnen, zonder cliché of jargon of ander levenloos taalgebruik, zouden vele bedrijven beter werken. Dus, welke gedragslijn zouden bedrijven en hun woordvoerders best in acht nemen?
Normatieve lijsten zijn altijd gevaarlijk. Taal is immers een te individueel bezit om door te veel regels te worden aan banden gelegd. Toch zijn er goede richtlijnen. Orwell stelde de volgende voor:
– gebruik geen metafoor, vergelijking of andere beeldspraak die je vaak in geschreven taal tegenkomt;
– gebruik geen lange woorden als je het met korte kan doen;
– als je een woord kan schrappen, schrap het dan;
– gebruik geen passief als het actief kan;
– gebruik geen vreemde taal, wetenschappelijke taal, vakjargon, enz. als er gewone dagdagelijkse woorden zijn om hetzelfde te zeggen;
– lap al deze regels aan je laars, liever dan er een potje van te maken.
Deze richtlijnen zijn nog steeds toepasbaar. Als een bedrijf zijn slechte gewoonten zou uitbannen en Orwells principes zou toepassen, dan zouden bedrijfleiders minder camouflage hebben om zich achter te verbergen. Werknemers zouden wellicht aangespoord worden om zelf te denken.
Na verloop van tijd zou men vreemde vaststellingen kunnen doen, bijvoorbeeld dat de mensen niet de belangrijkste troef van het bedrijf zijn, of dat het rendement voor de aandeelhouder niet de enig zaligmakende weg is voor de beheerder. Boven alles immers weerspiegelt en bevordert een klare taal ook een zuiver overdenken en duidelijke gedachten, en is dat in het zakenleven niet de beste troef waarover een bedrijf kan beschikken?

(uit *Financial Times*, 3 juni 1994
vertaling: gvd)

Wanneer de Secretaris-Generaal van de NAVO – de voormalige Belgische minister van Buitenlandse Betrekkingen, Willy Claes – voor de televisie pratend over het (zogenaamde – maar dat is een ander thema) ingrijpen van de NAVO in Bosnië, het Engelse woord „signal" uitspreekt als [sinjel], merken de meeste kijkers niets. De ondertiteling (in Nederland en Vlaanderen) of de gesproken vertaling (in andere landen) zal correct zijn. Maar het is wel fout. Engelstaligen die het vraaggesprek zien, horen die fout. Ze zullen de spreker niets kwalijk nemen, maar toch... En als het bij die éne fout was gebleven, zou er nog niets gebeurd zijn. Maar elk Engelstalig kind constateert, dat die meneer toch wel heel stomme fouten maakt. Vele ouderen ook, want maar weinig Engelstaligen beseffen, dat de man niet zijn eigen taal spreekt. Nog minder weten zelfs wat het is om andermans taal te spreken. Zij horen iemand die hún taal niet goed spreekt. Waar blijft dan het respect? Kan men iemand die in twee zinnen minstens drie taalfouten maakt, wel serieus nemen?
Alleen mensen die zelf (na jaren studie en ervaring) een beetje behoorlijk een vreemde taal spreken, weten dat „een beetje behoorlijk" helemaal niet „goed" of „correct" betekent... Alleen zij (en uiteraard de mensen die van huis uit de betreffende taal spreken) kunnen horen, hoe o.a. ook Nederlandse ministers, staatssecretarissen en Europarlementairen stuntelen, wanneer ze Engels, Duits of Frans praten. (Verkeerde klanken, verkeerde klemtonen, onjuiste woordkeuze, verkeerde naamvallen of werkwoordstijden, rare zinsbouw...) Let wel: dit is alleen een constatering – geen kritiek op die personen zelf. Zij doen hun best en er is niet altijd een tolk beschikbaar. Het bewijst alleen maar, dat een nationale taal niet geschikt is voor internationaal gebruik. Of het nu Engels, Frans of een andere taal is, een nationale taal blijft de taal van een ander, die hem altijd beter zal beheersen. Mensen die Esperanto spreken, weten dat het al meer dan honderd jaar anders kan. Zij praten met elkaar niet „andermans taal". De noodzaak om in het internationale verkeer andermans taal te spreken, zou moeten vervallen. De enige oplossing is het invoeren van een *neutrale* internationale taal, in de Europese Unie en daarbuiten. Laten we er vooral voor zorgen, dat het perfect spreken van andermans taal nooit een selectie-criterium gaat worden voor Nederlandse politieke vertegenwoordigers. Voor andere criteria blijft dan immers geen ruimte over...

Wouter F. Pilger

Nieuwe Conversatiecursus
10 maandagavonden, van 9 januari, o.l.v. Iwona Kocięba. Prijs 1 500,– fr. De eerste les start om 19.00 uur. Voor de volgende wordt met de geïnteresseerden het meest geschikte uur afgesproken. Plaats: Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen. Inlichtingen: tel.: (03) 440 35 58.

Toerisme: commercieel en concurrentieel

In Centraal en Oost-Europa zijn er al heel wat prestigieuse Esperantoverenigingen en centra in problemen geraakt of gewoonweg op de fles gegaan sinds de val van het IJzeren Gordijn. Anderzijds ontstaan er meer en meer privé-initiatieven, vooral wat het toerisme aangaat. Ik pik er twee uit, die ik voor jullie even wil belichten. De keuze is eerder toevallig, omdat ik beide initiatiefnemers persoonlijk ken en als zeer betrouwbaar beschouw.
Lászlo Vőrős uit Kecskemét in Hongarije nam contact op met een verhuurdienst van vakantiewoningen in boerderijen. Kecskemét ligt op 86 km van Boedapest en vlakbij de Puszta. Het is een 600 jaar oude stad, die haar oorspronkelijk karakter en uitzicht goed bewaarde, met een weidse en rustige omgeving. Het verblijf op de boerderijen laat toe om desgewenst aan het boerenleven deel te nemen en de maaltijden te gebruiken met de gastfamilie. Maar men kan ook over een eigen keuken beschikken. De plaatselijke esperantisten zorgen voor begeleiding van hun buitenlandse vrienden. (Inlichtingen: Lászlo Vőrős, H-6000 Kecskemét, str. Pákozdi csata 9.I.1 – tel.: 36-76/322-858).
Een meer gevarieerd aanbod kregen we van KAVA-PECH, educatieve en toeristische onderneming van Petr Chrdle (Anglická 878, CZ-25229 Dobřichovice (Praha)). Die voorziet volledig uitgewerkte toeristische bijeenkomsten van telkens een week: van 29 december tot 2 januari: kennismaking met Praag. Uiteraard is de nieuwjaarsnacht het hoogtepunt; van 2 tot 8 januari: skiën en wandelen in het Jeseníky-gebergte; van 10 tot 14 mei: Symposium over „Ondernemen door middel van Esperanto" in Dobřichovice; van 14 tot 20 mei: toeristische rondreis van Praag naar České Budějovice volgens de route van Soldaat Schweik. Verder is er nog een wedstrijd van film en videofilm voorzien. Dr. Chrdle is een goed organisator en zijn programma's zijn veelbelovend.
Dat er een commerciële wind waait door de Esperanto-beweging wordt o.a. ook bewezen door het Marketing-seminarium op 7 en 8 januari in Luzern met als titel: „Hoe Esperanto verkopen aan het Zwitserse publiek?" Voor inlichtingen hierover wende men zich tot Angelo Mellini, Büntacher 21, CH-5626 Hermetschwil.
Tijdens het 19de Internationaal Jeugdfestival in Ronchi (Marina di Massa), Italië, kan men zich informeren over de mogelijkheden van „Internationaal Werken" in de Europese Unie.
Maar niet iedereen wil „werken" in zijn vrije tijd. Uit Nepal bereikte ons een veelkleurige folder over een internationale Himalaya-ontmoeting van 26 februari tot 9 maart met, naast bezoeken aan Katmandoe, Patan en Bhaktapur, ook een driedaagse voettocht, een reis per vlot enz. Verblijf in hotelkamer met bad, alle eetmalen en uitstappen kosten 600 $. Inlichtingen: Sierra Travel and Tours (P) Ltd. P.O. Box 3565, Katmandu, Nepal.
De Natuurvrienden verkennen „Wenen anders" van 6 tot 14 mei. Deelname aan het gevarieerd programma, met verblijf, ontbijt en excursies kost tussen 300 en 850 Zwitserse frank, naargelang van de gewenste hotelklasse. Alles hierover kan je te weten komen bij Erna Döring, P.F. 225, CH-4003 Basel, Zwitserland.
Tenslotte wil ik nog iets meer vertellen over het 2de Europese-Unie-Esperanto-congres in Parijs van 2 tot 6 juni. Het thema van dit congres is: „Moeten we een gemeenschappelijke werfactie hebben in ons Europa?" Het woord zal er o.a. worden gevoerd door bekende figuren als Claude Piron en Gian Carlo Fighiera. Maar naast spreekbeurten en werkvergaderingen is er voldoende aandacht besteed aan theater, variété, rondleidingen in Parijs en een banket. De laatste congresdag is trouwens voorbehouden aan dagexcursies. Congresdeelname voor één persoon kost 350 FF terwijl de hotelprijzen in een tweepersoonskamer per nacht variëren tussen 120 FF en 850 FF. Inlichtingen en inschrijvingen: Esperanto-France, 4 bis rue de la Cerisaie, F-75004 Paris.

Ivo Durwael.

TILIO

Reisagentschap TILIO in Praag werd opgezet door Vladimir Dvorak, samen met zijn echtgenote Pavla. In maart 1994 bezochten zij Oostende en waren er te gast in de Oostendse Esperantogroep, La Konko. Om hun reisbureau meer mogelijkheden te bieden, zoeken zij overal medewerkers. Ook de Vlaamse esperantisten worden daartoe uitgenodigd. Voor wie van plan is Praag te bezoeken is het eerste te raadplegen adres dus ongetwijfeld: Reisagentschap TILIO, Ostravská 637, CZ-199 00 Praag 9, Tsjechië. Je kan trouwens ook je vrienden met een gerust hart naar deze tussenpersoon verwijzen, want naast Esperanto beheerst Vladimir Dvorak ook voldoende Engels, Frans, Duits en Russisch om mensen te woord te staan en voort te helpen.

(uit het clubblad van *La Konko*)

Toeristisch en gastronomisch

De Vlaamse Esperantobond en vooral de leden van de Antwerpse club *La Verda Stelo* kijken met tevredenheid, voldoening en zelfs enig trots terug naar de voorbije drie culturele arangementen die zij op het getouw zetten. Alles startte in 1993 toen Antwerpen Culturele Hoofdstad van Europa was. Dat was een uitgelezen gelegenheid om ook als Esperantovereniging iets te ondernemen. Maar in tegenstelling tot Antwerpen '93 werd het niet een éénmalig evenement... ook in 1994 werd er een cultureel weekeinde georganiseerd dat veel belangstelling trok. En dus, denken zij in Antwerpen, gaan wij er mee door. Vanaf nu kijken we dus naar de toekomst.
Intussen is de eerste – dit jaar veelkleurige – folder reeds klaar en zijn de eerste exemplaren reeds de deur uit. Ziehier wat je kan verwachten:

Antwerpen '95

12a, 13a, 14a de majo 1995

Turisma kaj gastronomia renkontiĝo

Wij willen jullie vertroetelen en begeleiden gedurende drie dagen, zoals men dat voor goede vrienden pleegt te doen.
We ontvangen jullie in ons clublokaal. Wij brengen jullie onder in een hotel, een jeugdherberg of bij esperantisten thuis, naar uw keuze en volgens de mogelijkheden. Wij zorgen voor het eten. We gidsen jullie door de stad en in de musea. Kortom, we helpen jullie bij alles wat bezoekers nodig hebben.
Gastronomie is een nieuw element in het programma. Ook vroeger waren de maaltijden verzorgd en smakelijk, maar dit jaar willen we jullie een uitgebreider en feestelijker avondmaal voorschotelen. Daaraan besteden we de hele avond.
In het definitieve programma voorzien we voor elk deel van de dag (voormiddag, namiddag en avond) de keuze uit drie voorstellen. Zo blijven de groepen van de deelnemers beperkt, blijft het contact tussen de gids en de deelnemers goed, en is er voor ieder wat wils. Alle uitstapjes beginnen in het clublokaal dat trouwens de hele dag toegankelijk blijft, om even uit te rusten, om iets te drinken, om een babbeltje te slaan, of om de boekhandel en de bibliotheek te bezoeken.
Het programma begint vrijdagnamiddag om 15.00 uur met een oriënterende wandeling. Verder staan op het programma: 2 gastronomische maaltijden (Chinees en Pools), verscheidene wandelingen door typische stadsdelen, bezoek aan het stadhuis, aan het Museum voor Moderne Kunst, het Diamantmuseum, het Vleeshuis, het Steen (scheepvaartmuseum), het Rubenshuis, het Plantin-Moretusmuseum (drukkerij) en een havenrondvaart.
Het programma eindigt zondagnamiddag, maar avondmaal is nog mogelijk.
Vorig jaar ontvingen wij eigenlijk het absolute maximum aan deelnemers om de organisatie doenbaar te houden. Vroeg inschrijven is dus geboden... en natuurlijk, gun het vooral aan je buitenlandse vrienden. Hen op de hoogte brengen, hen uitnodigen is het eerste wat wij van de *Horizontaal*-lezer verwachten.

ccggghiiijjlr

OPROEP Leden die zich voor het komende werkjaar kandidaat willen stellen om als gecoöpteerde in de Raad van Beheer van de Vlaamse Esperantobond te worden opgenomen, gelieven dit te doen vóór 1 maart 1995.
Leden die zich kandidaat willen stellen voor een bestuursfunctie in de Vlaamse Esperantobond, moeten dit ook doen vóór 1 maart 1995. Zij zouden bovendien best vermelden voor welke functie zij het best in aanmerking menen te komen of welke functie zij wensen te bekleden.
TER ATTENTIE VAN DE GROEPEN Elke samenwerkende groep van de Vlaamse Esperantobond kan zijn afgevaardigde(n) hebben in de Raad van Beheer (Administrantaro), die in maart 1995 zal worden samengesteld.
De groepen moeten hun afgevaardigden – best zo vlug mogelijk – zelf kiezen en de namen van deze afgevaardigden vóór 1 maart 1995 aan het bestuur meedelen.
JAARVERGADERING Hoewel de datum van de Algemene Ledenvergadering nog niet definitief vast staat, willen wij u eraan herinneren dat die traditiegetrouw rond eind maart wordt gehouden. Hou daarom voorlopig de zaterdagen 18 en 25 maart nog vrij in uw agenda.

De teksten met de gegevens over de programma's van de clubs moeten op de redactie toekomen vóór 10 februari 1995. De publikatie van redactionele teksten gebeurt gratis. Voor advertenties raadplege men het Esperantocentrum te Antwerpen.

ANTWERPEN
La Verda Stelo
Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, in het clublokaal op de eerste verdieping. De clubavond begint om 20.00 uur. Het clublokaal is toegankelijk vanaf 18.30 uur.

vrijdag 6 jan.: De voorzitter stelt voor om tijdens het eten de fouten van 1994 te vergeten en vóór het drinken reeds door spitsvondigheid uit te blinken.
vrijdag 13 jan.: *La Verda Stelo* heeft een eigen *Honora Prezidanto*. Dat je om dit te worden een groot stuk van jezelf moet geven, vertelt ons *la Prezidanta Moŝto* zelf, Jules Verstraeten.
vrijdag 20 jan.: Na zijn inleiding van vorig jaar, vertelt onze Nederlandse vriend Ed Borsboom ons over „Makkink, eminent ambasadeur van de Esperantowereld."
vrijdag 27 jan.: Jaarvergadering: zoals het hoort, wordt de voorzitter geevalueerd en worden trouwe leden gehuldigd. Nu is er toch iemand 45 jaar lid zeker. Wie denk je?
vrijdag 3 feb.: Voor we dit jaar echt goed op dreef komen, houden we voor de „komencantoj" en de esperantisten die steeds op een betere taalvaardigheid uit zijn eindelijk nog eens een *konversacivespero*.
vrijdag 10 feb.: Dit is het probleem met een te vroege planning. Vandaag, als ik deze tekst schrijf, gaat Cuba nog steeds zijn eigen gang. Wat zal het zijn wanneer Alex Humet, die het land bezocht, zijn inpressies weergeeft in „Cuba, tusen hoop en wanhoop."
vrijdag 17 feb.: Christian Declerck werd in december het slachtoffer van een tentoonstelling van Chinese kunstenaars in *La Verda Stelo.* Maar nu: *„La unua vere atentinda fantascienca epopeo en la mondo, kaj unu el la tre malmultaj modernaj epopeoj"* (W. Auld), Poemo de Utnoa, gelezen en verklaard door onze poëzie-expert. Mensen die willen genieten van de fijnheid van onze taal mogen deze avond niet missen.
vrijdag 24 feb.: INTERNATIONALE AVOND: Rudolf Fischer; in Brazilië bestaat de Esperanto-gemeenschap *Bona Espero.* Wat is het doel, wat gebeurt er daar? Het antwoord wordt zeker deze avond gegeven.
vrijdag 3 maart.: Le Plat Pays, Marieke, Bruxelles en dies meer, van één van onze grootste artiesten, Jacques Brel, verklaard en uiteengezet door onze vriend van dat „vlakke land" dat ook het zijne is, Raymond Wylleman.
vrijdag 10 maart.: Debatavond: het thema moet nog worden bepaald, maar we zullen de *plej tiklaj diskutoj* niet uit de weg gaan. Heb je een volgens jou interessant discussie-onderwerp, meld je dan aan bij een bestuurslid van *La Verda Stelo.*

Aandacht: Op zondag 12 maart: grote briefschrijfactie in „La Verda Stelo". Een samenwerking tussen *Amnesty International* en de Esperantogroep *La Verda Stelo.*

BRUGGE
Paco kaj Justeco
De activiteiten van onze club hebben in principe plaats op donderdagavond vanaf 20.00 uur in het Hof van Watervliet, Oude Burg 27, 8000 Brugge. Op de 2de en 4de donderdag praatavond indien er geen andere activiteit is aangekondigd. Info bij dhr. G. Maertens, tel.: (050) 35 49 35.

donderdag 12 jan.: Behandeling van een historische gebeurtenis met aansluitend debat, inleiding door F. Roose.
donderdag 26 jan.: A. Humet, een Catalaan uit Antwerpen, vertelt over Cuba, en illustreert zijn verhaal met enkele dia's.
zondag 12 feb.: Vanaf 's middags jaarfeest in „De Gulden Spoor", 't Zand. Kostprijs: 1300,– fr., over te maken op de rekening van de groep: 475-1111251-35, Moritoenstraat 4/1, 8310 Brugge.

N.B.: Het lidgeld 1995 voor de groep en voor FEL, 750,– fr.) kan ook worden gestort op rek.: 475-1111251-35, Moritoenstraat 4/1, 8310 Brugge.

GENT
La Progreso
Iedere 4de vrijdag van de maand gewone clubvergadering in chalet „'t Clubke", Griendeplein 1, Gent (nabij het Rabot) – nieuw clublokaal vanaf 24 februari 1995. De bijeenkomst begint om 20.00 uur. Tijdens het schooljaar zijn er conversatieavonden op de 2de woensdag van 19.00 tot 20.45 uur in de Volkshogeschool, Bargiekaai 1 (1ste verdieping). Inlichtingen bij Katja Lödör, tel. (09) 230 16 77 of (09) 221 10 02.

vrijdag 27 jan.: Jaarvergadering voor de leden van *La Progreso*, en gezellig etentje, in het chalet aan het Griendeplein.
vrijdag 24 feb.: Verrassing voor de Gentse esperantisten: opening van ons eigen clubhuis! Er is geen echt programma voorzien, het wordt voor de leden een gezellig samenzijn. Vanaf 20.00 uur.
zaterdag 25 feb.: Instuif tussen 14.00 en 17.00 uur. Vrienden, familie, buren en natuurlijk ook de esperantisten van andere groepen kunnen kennis maken met ons nieuwe clubhuis in de Peter Benoitlaan 117, Gentbrugge (nabij afrit van de E17, ook bereikbaar met het openbaar vervoer).
vrijdag 24 maart: Hedwig Igné vertelt over de Grote (Transsiberische) treinreis. Om 20.00 uur in ons clubhuis te Gentbrugge.

HOUTHALEN
Houthalense Esperantogroep
Iedere 2de maandag van de maand, gewone clubvergadering in het Cultureel Centrum „De Drij Berlengs" (boven de gemeentelijke bibliotheek), Vredelaan 36, Houthalen (Centrum). Programma's beginnen om 20.00 uur, gevolgd door cursus voor beginners. Info bij Alfons Lijnen, tel. (011) 52 20 74.

dinsdag 10 jan.: 3de les uit „Esperanto Programita": de eerste avond op een internationaal congres.
dinsdag 24 jan.: Algemene LEL-vergadering; voorbereiding van de Limburgse dag op 19 augustus 1995.
dinsdag 21 feb.: 4de les uit „Esperanto Programita": de eerste nacht tijdens een internationaal congres.
dinsdag 28 feb.: „Carnaval in Stokkem": bijeenkomst in de Kring om 20.30 uur. We sluiten ons aan bij de Limburgse Liga. Tijdig afspreken inzake vervoer!
dinsdag 14 maart: 5de les uit „Esperanto Programita": de eerste morgen tijdens een internationaal congres.

KALMTHOUT
La Erikejo
De 3de donderdag van de maand om 20.00 uur in restaurant Cambuus, Heidestatieplein 10, 2920 Kalmthout, tel. (03) 666 42 58.

donderdag 19 jan.: Jaarvergadering, gevolgd door bespreking van het komende Wereldcongres (Tampere, Finland) en het Europees Congres in Parijs (Pinksteren 1995).
donderdag 16 feb.: „Foto's vertellen" – iedereen brengt twee foto's mee en vertelt erover.

KAPELLE
Zelanda Esperanto Grupo
Omdat wij niet over een vast lokaal beschikken, worden we telkens bij een ander clublid te gast ontvangen. Onze avonden, gewoonlijk de laatste vrijdag van de maand, beginnen om 19.30 uur. Inlichtingen over het programma en plaats van samenkomst bij Sally en Dies Krombeen, tel.: (01102) 41 564 of bij afwezigheid bij Rie en Kees Dentz (01180) 14 834.

vrijdag 13 jan.: bij Dies en Sally Krombeen, Juffersweg 4 B, Kapelle. Programma: „Welke goede voornemens heb je voor het komende jaar en hoe wil je ze waar maken?"
vrijdag 17 feb.: bij Sophy Mensen, v. Kleffenslaan 12, Middelburg. Programma: „We gaan gezamenlijk het artikel over Vlissingen, geschreven door Hans Schutijser, vertalen.

KORTRIJK
Koninklijke Esperantogroep La Konkordo
De stadsbibliotheek van Kortrijk beschikt over een uitgebreid Esperantofonds. Er is steeds gelegenheid dit fonds te bezoeken na afspraak met Jean-Pierre Allewaert (tel. (056) 20 07 96). Bij hem kan tevens informatie over het programma van de club worden gevraagd.
Clubavonden en cursussen vinden plaats op de 4de maandag van de maand om 19.30 uur in de Jeugdherberg van Kortrijk, Passionistenlaan 1 A, 8500 Kortrijk.

maandag 23 jan.: Conversatieronde.
donderdag 23 feb.: Kennismaking met de Poolse keuken, door Elsbieta Strug. Deze vergadering heeft plaats in het CM-BAC-lokaal, Beekkom, Kortrijk. We vragen een kleine bijdrage voor de kosten, en breng bord en bestek mee, want het is smullen geblazen.

NOTEER ALVAST
Ook in 1995 neemt *La Konkordo* deel aan de Dag van de Vlaamse Ardennen. Zij nodigen alle esperantisten uit die dag mee te gaan wandelen onder leiding van een kundige gids in één of ander natuurgebied. In 1995 heeft de dag plaats op zondag 23 april.

LEUVEN
Esperanto 2000
Wij leven mee met de studenten, ons seizoen loopt van september tot juni. De woensdagavond is onze vaste avond (met verschillende cursussen). „Laborvespero" (conversatiecursus) op de 1ste en 3de woensdag en op de 2de woensdag van de maand onze speciale VESPERO 2000. Start telkens om 19.30 uur in het Cultureel Centrum, Romaanse Poort, Brusselsestraat 63 (bij het ziekenhuis).

woensdag 4 jan.: Avondcursus voor beginners en vervolgcursus van 19.00 tot 21.30 uur
woensdag 11 jan.: VESPERO 2000, Ghislain Jacobs spreekt over postzegels in het algemeen, maar we vieren ook het begin van 1995.
Ook avondcursus voor beginners en vervolgcursus.
woensdag 18 jan.: avondcursus voor beginners en vervolgcursus.
woensdag 1 feb.: avondcursus voor beginners en vervolgcursus.
woensdag 8 feb.: VESPERO 2000, over muziek en met muziek, door Bert Boon.
Ook avondcursus voor beginners en vervolgcursus.
woensdag 15 feb. : avondcursus voor beginners en vervolgcursus.
woensdag 1 maart: avondcursus voor beginners en vervolgcursus.

LIMBURG
Esperanto Limburg
De vergadering heeft plaats in het Cultureel Centrum „De Drij Berlengs" (boven de gemeentelijke bibliotheek), Vredelaan 36, Houthalen (Centrum).

dinsdag 24 jan.: Algemene LEL-vergadering; voorbereiding Limburgse dag op 19 augustus 1995.
dinsdag 28 jan.: Carnaval in Stokkem. Bijeenkomst in de Kring om 20.30 uur. Alle esperantisten worden hierop uitgenodigd, liefst verkleed.
dinsdag 28 maart: Jef Geraerts spreekt over vertalingen van zijn geliefde auteur, Louis Paul Boon.

OOSTENDE
La Konko
De vergaderingen gebeuren in de voormalige stadsschool „Vercamer", Northlaan 14, Oostende-Mariakerke. Inlichtingen bij dhr. André D'Hulster, tel.: (059) 80 06 95; dhr. Marc Cuffez, tel.: (059) 80 85 17; dhr R. Wylleman, tel.: (059) 50 27 08.

Cursussen:
1ste jaar volwassenen op dinsdag 3 en 17 jan.; 7 en 21 feb.
2de jaar volwassenen op maandag 2 en 16 jan.; 6 en 20 feb.
Jongerencursus in de Vercamerschool, elke woensdagnamiddag.
Jongerencursus in de Van Glabbekeschool: op dinsdag en vrijdag van 12.30 tot 13.30 uur.

donderdag 5 jan.: Conversatieavond.
donderdag 19 jan.: Conversatieavond.
donderdag 9 feb.: Conversatieavond.
donderdag 23 feb.: Conversatieavond.

ROTTERDAM
Esperanto-societo Merkurio
Samenkomsten op de 1ste en 3de woensdag van de maand, uitgezonderd juli-augustus, in Centra Oficejo de UEA, Nieuwe Binnenweg 176, Rotterdam. Aanvang 19.45 uur. Gasten zijn steeds welkom. Inlichtingen bij Piet Schuil, tel.: (010) 416 14 49.

woensdag 4 jan.: Perspectieven voor 1995.
woensdag 18 jan.: Lezing.
woensdag 1 feb.: Jaarvergadering.
woensdag 15 feb.: Wij maken een krant.
woensdag 1 maart: Vertaaloefening.

TIENEN
La Hirundo
Wij starten met een geregeld clubavonden-programma. Ze hebben in plaats elke laatste woensdag van de

maand om 19.30 uur in de lokalen van de 214de FOS „De Klimop". Inlichtingen over het programma kan je krijgen bij Bert Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen, tel.: (016) 81 52 46. Gasten zijn steeds welkom.

Cursussen: volgens de Cseh-methode, op zaterdag 7, 14, 21, 28 jan.; 4, 11, 18 en 25 feb.; 11, 18, en 25 maart. Of de cursus ook plaats heeft op 4 maart zal in overleg met de cursisten worden bepaald.

woensdag 25 jan.: Vespero 1.
woensdag 22 feb.: Vespero 2.
woensdag 29 maart: Vespero 3.
woensdag 26 april: Vespero 4.
woensdag 31 mei: Vespero 5.
woensdag 28 juni: Vespero 6.

FLEJA
Flandra Esperanta Junulara Asocio
Zolderbijeenkomsten: Iedere 2de en 4de zondag van de maand om 20.00 uur in het Esperantohuis (Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen) op de zolder. Iedereen is welkom vanaf 19.30 uur. Inlichtingen: Ilja De Coster, tel.: (09) 227 86 64.

zondag 8 jan.: IS-gangers brengen verslag uit over hun belevenissen en brengen hun al ontwikkelde foto's mee.
zondag 22 jan.: Spelletjesavond. Werkt de Esperanto-scrabble die al jaren in de FLEJA-doos zit echt? Breng gerust spelletjes mee die je graag eens in 't Esperanto wil spelen.
zondag 12 feb.: Esperanto-correspondentie: met hoeveel vrienden uit welke windstreken schrijf je? Wie imponeert het meest met zijn verzameling exotische brieven (of valt die al lang niet meer te tillen)?
zondag 26 feb.: *Lingvonivelo:* Hoe goed spreek en schrijf ik Esperanto? We wijzen op enkele lastige stukjes grammatica van de „gemakkelijke taal". Hét moment om je eeuwige twijfels kwijt te raken.

In *Parolas Varsovio en Esperanto* suggereert A. Pettyn dat Esperanto-tijdschriften informatie verspreiden over Esperantoprogramma's die via de satelliet worden uitgezonden. Ze zouden ook advertenties kunnen werven bij producenten en verkopers van antennes en ontvangstapparatuur. Wij ontvingen reeds de informatie dat programma's die via Eutelsat worden uitgezonden enkel via adapter te ontvangen zijn voor ASTRA-gebruikers. Zijn er ervaren satelliet-luisteraars die tekst en uitleg kunnen verschaffen over Esperanto-uitzendingen via de satelliet, die als basis zou kunnen dienen om advertenties te werven? RR

ESPERANTO NEDERLAND

meer dan een nieuwe naam alleen

Op 24 september 1994 om 0.00 uur werden de glazen geheven in een conferentie-oord in Elspeet. Tientallen esperantisten hadden het middernachtelijk uur afgewacht om de geboorte van ESPERANTO-NEDERLAND te vieren.
De nieuwe vereniging is de voortzetting van twee oude verenigignen: Nederlanda Esperanto-Asocio (NEA – opgericht in 1905) en de Progressieve Esperanto-Vereniging (FLE – opgericht in 1911). Beide verenigingen kenden een bloeiperiode tussen de twee wereldoorlogen. FLE, toen nog „Federatie van Arbeiders-Esperantisten", had bijna 6000 leden en was bekend om de uitgave van boeken, programma's voor de radio, enz.
Sinds 1964 bestond er in Nederland een samenwerkingsverband tussen verschillende Esperantoverenigingen: FEN. Die naam kennen de meesten waarschijnlijk vooral door het gemeenschappelijke blad; FENomeno. Op 6 maart 1993 kwamen de besturen van NEA en FLE voor het eerst bijeen om over een echte fusie te spreken. De tijd was blijkbaar rijp, want al op 25 maart werd het principebesluit genomen. Enkele maanden later werd een voorstel aan de leden voorgelegd. Niet iedereen was enthousiast. Vooral in FLE betreurden enkelen het verlies van de progressieve identiteit. Toch was op 24 september 1994 iedereen vol goede moed en dat niet alleen door de champagne.
Misschien is het met verenigingen net als met mensen: wie een nieuw huis betrekt, wie zich een nieuwe garderobe aanschaft, voelt zichzelf een beetje vernieuwd. In elk geval is het bestuur met enthousiasme aan de slag gegaan. Het bestaat grotendeels uit „nieuwe mensen". De vorige besturen hebben hun sporen verdiend en hebben veel werk verzet om de fusie voor te bereiden. Zij zijn nu afgelost door een nieuw bestuur: Ans Bakker-ten Hagen (voorzitter), Ineke Emmelkamp (secretaris), Peter van Noorden (penningmeester, wordt weldra opgevolgd), Wiebren Akkerman), Hans Adriaanse en Wim Jansen.
Inmiddels is de eerste ledenvergadering op 19 november te Arnhem geweest met ruim 80 esperantisten uit het hele land. De volgende vindt plaats op 25 maart 1995. Gastspreker op 19 november was Roland Rotsaert, om een uiteenzetting te geven over FEL. ESPERANTO NEDERLAND wil graag gebruik maken van de ervaringen in buurlanden. Zijn lezing maakte duidelijk, dat de situatie in Vlaanderen geheel anders ligt dan in Nederland. FEL is sterk geconcentreerd rondom het Esperanto-centrum in Antwerpen. Het Esperantocentrum in Den Haag speelt (nog) niet zo'n centrale rol in Nederland. Misschien wordt dat anders. De besturen van het Esperanto-Centrum en van ESPERANTO-NEDERLAND zullen elkaar zeker opzoeken.
Samenwerking is een sleutelwoord voor de nieuwe situatie. Niet alle Esperantoverenigingen in Nederland maken deel uit van ESPERANTO NEDERLAND. Dat hoeft ook niet, maar samenwerking tussen al die nationale verenigingen en ook met internationale verenigingen of verenigingen uit buurlanden moet wel. Kort samengevat is het prioriteitenprogramma als volgt:
1. Consolidatie van de eigen organisatie en het leggen van contacten met anderen.
2. Versterken van de contacten met de eigen leden en afdelingen.
3. Ontwikkelen van een actieprogramma.
Dat laatste zal zeker het stempel dragen van het bestuur, maar ook en vooral moet het passen in de ideeën die de leden naar voren brengen en in samenhang met andere organisaties. In dit verband is van belang de enquête die Annemarie Roode onder alle Nederlandse esperantisten heeft gehouden. Begin 1995 komen de resultaten van die enquête ter beschikking.
Een nieuwe naam, een nieuw bestuur, een nieuwe start.

BRUSSEL Emile Van Damme, Albert-I-straat 44, B-1703 Schepdaal, tel.: (02) 569 17 83.
DEN HAAG *Esperanto-Centrum Nederland (ECN)* en *Internationaal Esperanto-Instituut* (IEI) Riouwstraat 172, NL-2585 HW Den Haag, tel.: (070) 355 66 77.
(TANEF) G. van der Horst, Hengelolaan 1158, NL-2544 GT Den Haag, tel.: (070) 366 65 47.
DEN HELDER Esperanto-klubo Den Helder, Postbus 140, NL-1780 AC Den Helder.
DEURNE (TANEF) E. Spitaels, tel (03) 658 74 20.
DEVENTER J.S. Douma, Rembrandtkade 177, NL-7412 HL Deventer, tel.: (05700) 183 04.
EDEGEM I. Durwael, P. Gilsonlaan 5, B-2650 Edegem, tel.: (03) 440 30 92.
EINDHOVEN R. Bossong, Floraplein 23, NL-5644 JS Eindhoven, tel.: (040) 11 41 62.
ENSCHEDE (NEJ-sekcio) De Vluchtstraat 1-402, NL-7423 BE Enschede, tel. (053) 33 26 40.
GENK M. Habex, Gildelaan 27, B-3600 Genk, tel.: (089) 35 95 42.
GENT *La Progreso* Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, B-9050 Gentbrugge, tel.: (09) 230 16 77.
GRONINGEN Esperantocentrum, Peizerweg 68-47, NL-9726 JM Groningen.
NUFARO Coranthijnestraat 69, NL-9715 Groningen, tel.: (05) 77 59 54.
HAARLEM-HEEMSTEDE *Komprenado faras pacon* C. Duivenvoorden-Kors, Kamerlingh Onnesstraat 40, NL-2014 EM Haarlem, tel.: (023) 24 57 13.
HASSELT M. Aerts, Lazarijstraat 122, B-3500 Hasselt, tel.: (011) 25 34 67.
HELMOND Toine Gremmen, Nassaustraat 3, 5707 HL Helmond, tel.: (04920) 107 04.
'S HERTOGENBOSCH S. Bosga, Rijzertlaan 46, postbus 2141, 5202 CC 's Hertogenbosch.
HILVERSUM M. Dee-Tervooren, J. Catsstraat 10, NL-1215 EZ Hilversum, tel.: (035) 21 27 17.
A.J. Middelkoop, Jonkerweg 11, NL-1217 PL Hilversum, tel.: (035) 24 33 20.
HOUTHALEN Alfons Lijnen, Grote Baan 156, B-3530 Houthalen, tel.: (011) 52 20 74.
KALMTHOUT *La Erikejo* M. Storms, Douglaslaan 14, B-2950 Kapellen, tel.: (03) 666 83 19.
KAPELLE *Zelanda Esperanto-grupo* Sally en Dies Krombeen, Juffersweg 4 B, NL-4421 JB Kapelle, tel. (01102) 415 63.
KNOKKE A. Marmenout, Helmweg 7, B-8300 Knokke-Heist 1, tel.: (050) 60 55 35.
KORTRIJK *La Konkordo* Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, (056) 20 07 96.
LEEUWARDEN Y. Weidema, Goutumerdijk 18, NL-9084 AE Goutum, tel.: (058) 88 26 10.
LEUVEN *Esperanto 2000* Roger Goris, Rue Ménadastraat 44, 1320 Hamme-Mille, tel.: (010) 86 01 12.
LIMBURG Albert Claessen, Zonnebloemstraat 13, B-3590 Diepenbeek, tel.: (011) 32 36 03. — Jos Vandebergh, Ambachtstraat 39, B-3530 Houthalen-Helchteren, tel.: (011) 52 19 43 (kantoor).
MIDDELBURG zie KAPELLE
NIJMEGEN *Esperantoclub Zamenhof* G.H.M. Wulfers, Lindanusstraat 16, NL-6525 PV Nijmegen, tel.: (080) 55 15 05.
(NEJ-sekcio) Jacob Canisstraat 2, NL-6521 HL Nijmegen, tel.: (080) 22 26 95.
OOSTENDE *La Konko* Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, B-8400 Oostende, tel.: (059) 80 85 17.
ROTTERDAM J. Quispel, Maarland 4, NL-3075 JV Rotterdam, tel.: (010) 419 82 01.
Merkurio P. Schuil, Viskaarweg 145, NL-3192 DM Hoogvliet, tel.: (010) 416 14 49.
SAT-rondo W. v.d. Blink, Almstein 133, NL-3085 NC Rotterdam, tel.: (010) 480 69 64.
TERNEUZEN *Zeland-Flandruja Esperanto-Grupo* J. den Toonder, Axelsestraat 6, 4537 AJ Terneuzen.
TIENEN B. Boon, Merelhof 8, B-3300 Tienen, tel.: (016) 81 52 46.
TURNHOUT G. Duyck, Het Bergske 35, B-2360 Oud-Turnhout, tel. (014) 42 48 08.
UTRECHT dhr. Punt, Maniladreef 73, NL-3564 JB Utrecht, tel.: (030) 61 69 67.
VOORBURG *Esperantogroep Voorburg*, M.H. Erasmus-van Zadelhoff, Laan van Oostenburg 40, NL-2271 AP Voorburg, tel.: (070) 38635 29; D. Ederveen: tel.: (070) 386 66 53.
WIJLRE *Esperantogrupo Marnolando* Tienbundersweg 38, NL-6321 CR Wijlre, tel.: (04450) 12 48.
WILDERT Jachthoornlaan 20, 2910 Essen-Wildert, tel.: (03) 667 57 70 of (03) 321 23 06.
ZAANDAM *Esperantocentrum* Postbus 433, NL-1500 EK Zaandam, tel.: (075) 16 69 31.
ZEIST C.H. Romijn-Born, Dr. S. Jacoblaan 28, NL-3707 VK Zeist.

FINANCIES NIET ZO ROOSKLEURIG

Ik vrees dat ik het enthousiasme van onze voorzitter (*Horizontaal* 1994/6, p. 3) enigszins moet temperen. Van het jaarlijks vanaf september terugkerende liquiditeitenprobleem – in gewone-mensentaal: een lege kas – was in 1994 gelukkig niets te merken. Daarvoor zijn er diverse verklaringen, waarvan ik er enkele opsom: de saldo's van de „groene rekeningen" en van de „lopende rekeningen" zijn met enkele honderdduizenden gestegen; de subsidies werden vroeger dan gewoonlijk uitbetaald, het Krekelsparen leverde voor het eerst resultaten op; er zijn dit jaar geen grote investeringen gebeurd. Voor niet-boekhouders is het misschien moeilijk te begrijpen, maar een volle kas betekent niet noodzakelijk dat de zaken goed gaan, net zomin als een lege kas wijst op een dreigende ondergang. De kassituatie is, zeker voor een vereniging als de Vlaamse Esperantobond, afhankelijk van toevallige factoren. Dat onze toelagen dit jaar snel uitbetaald werden, hebben wij te danken aan de bevoegde minister en zijn administratie. De hogere saldo's op rekeningen wijzen op het vertrouwen van de leden en klanten van de vereniging, waarvoor eveneens onze dank.
De echte gang van zaken moet blijken uit de boekhouding, en daar blijft nog één serieus probleem onopgelost: de analyse ervan. Welke van onze activiteiten zijn winstgevend, welke verlieslatend? Er wordt weliswaar getracht de kosten correct te verrekenen, maar een deskundige buitenstaander zou ongetwijfeld verbeteringen kunnen voorstellen. Ook de maandelijkse opvolging zou betere informatie moeten kunnen opleveren. Misschien kan dit een onderzoeksproject zijn voor een student boekhouden die zijn eindwerk maakt.
Positief is dat de ploeg vrijwilligers werd uitgebreid met enkele nieuwe gezichten. Als reactie op onze oproep naar buiten dienst gesteld materiaal, heeft een Leuvens bedrijf ons een printer en twee PC-XT's ter beschikking gesteld. Zij doen dienst als tekstverwerker en terminal. Suggesties van wie denkt op één of andere manier te kunnen helpen blijven uiteraard welkom.

rr